

2. Мильман В. Э. Внутренняя и внешняя мотивация учебной деятельности / В.Э.Мильман // *Вопросы психологии* : издаётся с 1955 года / Ред. А.М. Матюшкин, А.В. Брушлинский. – 1987. – №5 сентябрь-октябрь 1987. – С.129-139.
3. Петровский А. В. Психология развивающейся личности. – М.: Педагогика, 1987. - С. 8-75.
4. Сметаняк В. І. Психологічні особливості ціннісного самовизначення старшокласників: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / В. І. Сметаняк. — Івано-Франківськ : Прикарпатський університет імені Василя Стефаника, 2003. — 20 с.
5. Роджерс К. Р. *Взгляд на психотерапию. Становление человека* / пер. с англ. Е.И. Исениной. Москва : Издательская группа «Прогресс», «Универс», 1994. – 480 с
6. Сенько Ю.В. Гуманитарные основы педагогического образования: курс лекций: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. Заведений / Ю. В. Сенько. – М. : Издательский центр «Академия», 2000. – 240 с.
7. Серый А.В. Осмысленное отношение к профессиональной деятельности как условие развития профессионально-значимые качества психологов-практиков / А.В.Серый // «Вестник Кемеровского Государственного Университета». – №2 (22). – Кемерово: «Компания Юнити», 2005. – С.160 - 164.

Процишин В. – Д.

Науковий керівник – к. психолог. н. Гончаровська Г.Ф.

ГЕНДЕРНІ ВІДМІННОСТІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Тема життєвих цінностей особистості стосується глибинного смислу людського життя і є складною, актуальною, неоднозначною, багатомірною, внутрішньо суперечливою. Особливої гостроти вона набуває сьогодні, коли проблеми соціально-економічного і політичного розвитку країни болюче вразили молодь, коли загальнолюдські цінності, що визначались віками, нерідко поступаються тимчасовому, матеріальному, коли все помітніше стає падіння моралі, врешті – коли втрачає цінність найцінніше – людське життя.

Між тим система цінностей формує наш світогляд, усвідомлені цінності стають переконанням, стержнем життєвої орієнтації і поведінки. Як відзначає Н.А. Кирилова, ціннісні орієнтації – складний соціально-психологічний феномен, що характеризує спрямованість і змістовну активність особистості, визначає загальний підхід людини до світу, до себе, надає сенсу і спрямованості особистісним позиціям, поведінці, вчинкам.

Метою статті є теоретичний аналіз ґендерних відмінностей ціннісних орієнтацій старшокласників.

Загалом, можна вичленили кілька інваріантних підходів щодо взаємодії гносеологічного та аксіологічного знання. Перший підхід пов'язаний із їх взаємовиключенням. Його прихильники вказують на безсилля науки у питаннях сенсу життя, призначення людини і пропонують доповнювати об'єктивні дані ціннісними характеристиками; але у цьому разі система цінностей неможлива для каузального обґрунтування.

Другий підхід передбачає паралельне співіснування ціннісне нейтральної науки й аксіології, які у певних моментах взаємодоповнюються (М. Вебер, Р. Перрі, К. Ясперс). Під цим кутом зору наука здатна прилучитися до світу вартостей лише як «інструментальна цінність».

Третій підхід на перший план висуває науку, яка може вирішувати будь-які, у тому числі й ціннісні проблеми. Тому цінності слід вивчати як природні факти, що підлягають оцінці (Д.Дьюї).

Четвертий підхід одночасно наголошує на єдності і специфікації наукового та аксіологічного поглядів, тому вчені не повинні ігнорувати моральні вимоги і загальнолюдські вартості (М. Рейдер).

П'ятий підхід акцентує увагу на залежності науки від невмотивованих раціонально-ціннісних суджень, котрі виникають при схваленні чи запереченні наукової гіпотези.

Прихильники шостого підходу утверджують функціонування науки у ролі справжньої цінності, постулюють взаємопроникнення і неподільний зв'язок гносеології та аксіології, що здійснюється в акті оцінки як форми пізнання; наука ж, зі свого боку, є одним з видів орієнтувально-оцінювальної діяльності [3].

У філософії ціннісна проблематика вивчається в окремому розділі — аксіології, що систематизує філософсько-теоретичне значення про цінності, тенденції і закономірності їх розвитку. У наш час аксіологія вийшла за межі філософсько-теоретичного знання, зумовлюючи виникнення нових, ціннісно-зорієнтованих дисциплін.

Введенню категорії «цінність» у термінологічний обіг сучасна наука завдячує І. Канту. У працях учнів і послідовників Канта проблема цінностей набула вже самостійного значення.

«Цінність» як філософська категорія, що має універсальний характер, увійшла у філософію як самостійна категорія в 60-х роках XIX століття В XX столітті, та й на початку XXI сторіччя філософія цінностей займає одне з центральних місць як серед широко розповсюджених галузей філософської думки (в екзистенціалізмі, неофрейдизмі, герменевтиці філософії й ін.), так і серед традиційних філософських дисциплін - поряд з онтологією, теорією пізнання, соціальною філософією, загальною методологією, теоретичною естетикою, загальною етикою [1].

У сучасній філософській літературі цінності розглядаються як приналежність духовної культури (А.Г. Здравомислов); характеристика взаємозв'язку природних і соціальних явищ з потребами суб'єкта (Ю.Д.Гранін);

життєві орієнтири людини (В.Сагатовский); механізм моральної регуляції (І.Зеленкова); основа цілепокладання (А.Н.Кочергін) [5].

Сучасна вітчизняна психологія до недавнього часу вивчала ціннісно-смыслову сферу особистості виключно в ракурсі культурно-історичному, згідно якого особистість є продуктом суспільних відносин. Започаткував цю лінію в дослідженні аксіопсихіки Л.С. Виготський.

Різноманітність концептуальних підходів, що склалися обумовлюють відмінності в основних визначеннях понять. А тому, важливо чітко розмежувати два самостійних поняття: «цінність» і «ціннісні орієнтації особистості».

Дефініція «цінність» у науковій літературі трактується у різноманітних аспектах у різних авторів (а подекуди в одних і тих самих) настільки специфічні, що часто виключають одна одну. Ціннісні орієнтації ми розглядали як систему особистісних установок по відношенню до існуючих в даному суспільстві матеріальних і духовних цінностей, на основі яких здійснюється вибір цілі, мотиву конкретної діяльності та засобів її здійснення; як усвідомлені уявлення суб'єкта про власні цінності. Ця позиція відповідає тій, що панує у сучасній вітчизняній науці [2].

Старший шкільний вік – це друга стадія фази життя людини, яка називається дорослішання або перехідний вік У порівнянні з підлітками інтерес до навчання у старшокласників підвищується. Це пов'язано з тим, що складається нова мотиваційна структура учіння. Ці мотиви отримують особистісний зміст та стають дійовими. Старшокласники, для яких головною є навчально-професійна діяльність, починають розглядати навчання як необхідну базу, передумову майбутньої професійної діяльності.

Центральним новоутворенням ранньої юності є самовизначення молодої людини. Закінчується цей період – закінченням школи і прийняттям рішення про подальше визначення у різних сферах, життєвих позиціях.

На даному віковому етапі відбувається формування цінностей, ціннісних орієнтацій, які опираються на культуру дорослого суспільства. Засвоєння цінностей дорослих сприяє досягненню певної внутрішньої та зовнішньої незалежності, утвердження свого Я та формування особистісних смислів. розвивається інтерес до власного внутрішнього життя, до можливостей щоразу нових і нових самовиявів, до морального експериментаторства. Пошук смислу життя приводить до розширення світогляду, системи цінностей, формується певний моральний стержень, котрий допомагає подолати перші життєві труднощі, старшокласник починає краще розуміти й сприймати навколишній світ та себе у ньому [4].

Першочергового значення набувають мрії, ідеалізації, пошук кохання, в якому можна буде вийти за межі побутового, кінцевого, тимчасово зумовленого у світ абсолютний, нескінченний, трансцендентний. З'являються думки про героїчне, обмірковуються можливості залишитися в пам'яті вдячних нащадків, у душах тих, хто любив або недооцінив справжнє кохання.

Виховне середовище школи являє собою сукупність існуючих зовнішніх умов, впливів, можливостей, що сприяють вихованню особистості. освітні системи різних країн мають спільну мету й завдання щодо виховання дітей та формування в них ціннісних орієнтацій: повага до себе, до інших людей та культур, толерантність, виховання в дусі прав людини, заохочення до навчання, збереження навколишнього середовища.

Освітнім системам різних країн властива велика кількість спільних рис, але в кожній з них відбиваються особливості соціально-економічного розвитку країни, своєрідність її культурно-історичних традицій.

Сучасні методи тестування дозволяють визначити особливості ціннісних орієнтацій особистості.

З пріоритетних цінностей у дівчат виділяються такі цінності: сімейне життя, життєва мудрість, орієнтація на допомогу друзів, любов. У хлопців ситуація з вибором пріоритетних цінностей дещо інша: – цікава робота, друзі, а також визначили, що однією з важливих у житті є цінність - сімейне щастя.

Менш важливими цінностями для дівчат старшокласниць при рангуванні є периферійні цінності: краса природи, забезпеченість, творчість, щастя інших, продуктивне життя, визнання. Інструментальні цінності дівчат є більш сформовані.

Висновки. У філософській літературі ціннісна проблема досліджується досить активно. Аксіологічний напрям у філософії почав формуватися у другій половині XIX століття, а у XX столітті аксіологічну проблематику продовжують активно розробляти представники феноменології, герменевтики, екзистенціалізму, теорії соціальної дії. Дослідницька активність свідчить про неподоланність вихідної філософської колізії – розуму і цінностей. Окремі наукові течії (прагматизм, екзистенціалізм, неопозитивізм) ототожнюють цінність із суб'єктивною оцінкою окремої людини, інші (феноменологія, персоналізм, неотомізм, неопротестантизм) наголошують на об'єктивності цінностей, їх незалежності від оцінних поглядів конкретного суб'єкта чи групи осіб.

Керуючись вченням В.А. Ядова та Д.О. Леонтьєва ми розглядатимемо ціннісні орієнтації як систему особистісних установок по відношенню до існуючих в даному суспільстві матеріальних і духовних цінностей, на

основі яких здійснюється вибір цілі, мотиву конкретної діяльності та засобів її здійснення; як усвідомлені уявлення суб'єкта про власні цінності. Ця позиція відповідає тій, що панує у сучасній вітчизняній науці.

Існують різні підходи до класифікації цінностей у психології, однак у науковій літературі немає єдиного, загальноновизнаного підходу. Водночас, аналіз основних положень щодо класифікації цінностей розширює науковий світогляд з цієї проблематики та зумовлює нові дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ананьев Б.Г. О проблемах современного человекознания. – М.: Наука, 1977. – 380 с.
2. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте. - М: Педагогика, 1968. – 368 с.
3. Дубровина И.В., Круглов Б.С. Психологические аспекты формирования ценностных ориентаций и интересов учащихся // Ценностные ориентации и интересы школьников: Сб. науч. труд. – М.: АПН СССР. – 1983. – С. 27 – 36.
4. Занковский А.Н. Организационная психология: Учебное пособие для вузов по специальности “Организационная психология” – М.: Флинта: МПСИ, 2000. – 648 с.
5. Леонтьев А.Н. Проблемы развития психики // М.: Из-во МГУ, 19

Левчук А.

Науковий керівник – доц. Андрійчук І.П.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ В ДЕРЖАВНИХ ТА ПРИВАТНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Неймовірно прискорення ритму сучасного життя, зумовлене переходом суспільства до постіндустріального етапу свого розвитку, негативно позначається на самопочутті та психофізичному стані особистості, призводить до перевтоми, інформаційних стресів, депресій і нервових зривів. А це, у свою чергу, провокує конфлікти в різних сферах суспільної та професійної діяльності людей. У зв'язку з цим значно змінюються відносини між керівниками організацій, між керівниками та його підлеглими, поміж усіма працівниками всередині організації.

Прагнучи захиститись від шкідливих наслідків конфлікту, керівники підприємств і організацій різних галузей все більше звертаються сьогодні до психологічної науки, в якій шукають теоретичне обґрунтування механізмів і практичні рекомендації щодо гармонізації стосунків із підлеглими та партнерами, врівноваження свого внутрішнього стану, запобігання і розв'язання різноманітних конфліктів тощо.

У різних джерелах наводяться багато точок зору на сутність феномену конфлікту. Зокрема, ми можемо зустріти праці Г.Зіммеля, Л.Гумпловича, У.Самнера, Р.Дарендорфа, Л.Козера, К.Боулдінга, Дж.Бернарда, В.В.Дружиніна, В. П. Пугачова, Н.В. Грішиної, у яких розглянуто конфлікт у різних його проявах. На наш погляд, при аналізі конфліктів в державних та приватних організаціях, варто розглянути роботи таких авторів як: Г.В. Ложкін та Н.І. Пов'якель, А.А. Богданов, А. Я. Анцупов, А. І. Шипілов, М. Мескон, М. Альберт, Ф. Федоурі, Л. М. Смеляненко, Л.М. Карамушка та ін.

Метою статті є теоретичний аналіз психологічних особливостей управління конфліктами в державних та приватних організаціях.

Актуальність дослідження зумовлена зростанням конфліктних ситуацій в організаціях і за рахунок невміння конструктивно їх вирішувати відбувається зниження продуктивності праці, підвищується незадоволеність працівників, відбувається зниження заробітної плати та звільнення працівників з робочого місця, що пізніше призводить до більш глобальних проблем розвитку людства.

Перш за все слід зауважити, що для аналізу механізмів управління конфліктами в державних та приватних організаціях, важливо розуміти саму сутність конфлікту та причини його виникнення.

Виходячи з того, що як правило кожний дослідник визначає поняття конфлікт по-різному, ми хочемо звернути увагу на визначення Н. В. Грішиної, яка пропонує визначати конфлікт як зіткнення, що виникає і протікає у сфері спілкування і викликане суперечливими цілями, способами поведінки, установками людей в умовах їхнього прагнення до досягнення певних цілей [1].

Задля точнішого висвітлення сутності конфлікту, розглянемо визначення Г. В. Ложкіна та Н. І. Пов'якель, у працях яких конфлікт, трактується як зіткнення різноспрямованих сил (цінностей, інтересів, поглядів, цілей, позицій) суб'єктів - сторін взаємодії [5].

Виходячи з вищесказаного можемо констатувати, що конфлікт може зачіпати не одну сферу життєдіяльності людини, і зазвичай виявляється в зіткненні різних думок, поглядів, поведінки та установок людей. І відповідно, так як життя людей відбувається у складі тих чи інших організацій, то і у життєдіяльності організації як колективу, постійно виникають і переборюються численні суперечки в спілкуванні людей.

Зокрема, організації можуть підпорядковуватись як державним органам влади так і приватним підприємствам. З огляду на це, конфлікти в державних та приватних організаціях різняться за певними внутрішніми характеристиками, так як відрізняються зовнішні умови. Державне управління можна розглядати,